

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1. การสร้างสื่อบันทึกงานดนตรี

การใช้เทคนิคองค์ประกอบงานดนตรีเพื่อสร้างสรรค์ศิลปะแขนงอื่น

การผสมวงดนตรีไทยกับวงดนตรีสากล

การนำวงดนตรีไทย และวงดนตรีสากล มาผสมเพื่อบรรเลงร่วมกันนั้น ต้องมีหลักการในการนำเครื่องดนตรีทั้งสองอย่างมาผสมเพื่อบรรเลงร่วมกัน ดังนี้

VDO การสอนเรื่อง “การสร้างสื่อบันทึกงานดนตรี”

youtube

วิดีโอการสอน เรื่อง คนตรีไทยร่วมสมัย แคมไฟร์ค

ที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=xnnAxi24wFU>

1. ประเภทของเครื่องดนตรีที่จะนำมาผสมกัน

เครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากลมีความเหมือนและความต่างกันในแต่ละประเภท ในการที่จะนำเครื่องดนตรีทั้งสองอย่าง

ทั้งไทยและสากลมาผสมวงกัน หลักที่สำคัญประการหนึ่งคือการเลือกประเภทของเครื่องดนตรี ต้องให้มีแนวเสียงไปในแนวเดียวกัน สามารถบรรเลงเข้ากันได้ เมื่อเราสามารถเลือกเครื่องดนตรีที่สามารถเข้ากันได้ จะทำให้บทเพลงที่บรรเลงออกมามีความไพเราะ น่าฟัง เป็นที่น่าสนใจ

2. ประเภทของเพลงที่ใช้บรรเลง

บทเพลงของดนตรีไทย

และสากลมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่แล้ว ในการนำวงดนตรีทั้งสองประเภทมาบรรเลงรวมกันนั้น จะบรรเลงเพลงของดนตรีประเภทใดนั้น ควรคำนึงว่า ดนตรีที่มาจากต่างวัฒนธรรมนั้น มีขอบเขตและข้อจำกัดในการบรรเลง สามารถบรรเลงเพลงของดนตรีประเภทนั้นๆ ได้อย่างครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ อันนี้เป็นหลักที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ ไพเราะน่าฟังของบทเพลงที่บรรเลงออกมาให้ผู้ฟังได้รับฟัง

3. ระบบเสียงของดนตรีไทยและสากล

ระบบเสียงเป็นอีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง เพราะว่า ระบบเสียงของดนตรีทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน คือ ระบบเสียงของดนตรีไทยเป็นระบบเสียงเต็ม ส่วน ระบบเสียงของดนตรีสากลจะเป็นระบบที่มีทั้งเสียงเต็มและครึ่งเสียง ในการนำวงดนตรีมาผสมกันย่อมที่จะเกิดปัญหาเรื่องระบบเสียง แต่จะมีเครื่องดนตรีบางอย่างของดนตรีสากลที่สามารถบรรเลงเข้ากับดนตรีไทยได้เป็นอย่างดี เช่น เปียโน ออร์แกน เป็นต้น

4. ควรคำนึงถึงแนวทางการบรรเลงของวงดนตรีเมื่อนำมาผสมวงกันแล้ว

แนวทางการบรรเลงของวงดนตรีที่นำมาผสมวงกันนั้น ต้องไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นเอกภาพของการบรรเลง ทำให้การบรรเลงดนตรีที่เกิดจากการผสมวงนั้นมีความน่าสนใจ ไม่สะดุดระคายหูของผู้ฟัง

5. มีแนวความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นจุดที่จะผลักดันให้ **การผสมวงดนตรีไทยและดนตรีสากล** [1] มีความ

น่าสนใจ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ การเรียนรู้ การสังเกต การจดจำและการนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานดนตรีให้มีความน่าสนใจ

6. ต้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดนตรีไทยและดนตรีสากล

เอกลักษณ์ของดนตรีไทย

และดนตรีสากล เป็นสิ่งที่ควรจะต้องรักษาเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟังได้รับรู้ถึงเอกลักษณ์ของดนตรีไทยและดนตรีสากลเมื่อนำมาบรรเลงรวมกัน

วงเครื่องสายไทยผสมเปียโน
ที่มาของภาพ รายการทีวีพาวทิด

การนำระนาดเอกมาบรรเลงร่วมกับดนตรีสากล
ที่มาของภาพ หนังสือพิมพ์ข่าวสด

VDO การสอนเรื่อง “การสร้างสรรคงานดนตรี”

youtube

วิถีการสอน เรื่อง นาฏศิลป์ไทย

ที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=Koiget1C83Q>
http://www.youtube.com/watch?v=GOjI7J_h7IY

ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์และการละคร มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยดนตรี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย ดนตรี เพลงและการขับร้องเพลงไทยสำหรับการแสดงแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยและเพลงไทยสำหรับประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

1) ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยประกอบด้วย

1.1 **ดนตรีประกอบการแสดงโขน** -ละคร

วงดนตรีประกอบการแสดงโขน-ละคร จะใช้ **วงปี่พาทย์ไม้แข็ง** [2] ขนาดต่างๆ เช่น **วงปี่พาทย์ไม้แข็ง**

เครื่องห้า [3] **เครื่องคู่** [4] หรือ **เครื่องใหญ่** [5] **วงปี่พาทย์ไม้นวม**   [6]

วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์   [7] ซึ่งการที่จะเลือกใช้วงดนตรีประเภทใด ก็ขึ้นอยู่กับการแสดงประเภทนั้นๆ ว่า

ต้องใช้วงดนตรีประเภทใด เช่น การแสดงโขน ต้องใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็ง **การแสดงละครใน**   [8] [9] ใช้

วงปี่พาทย์ไม้นวม **การแสดงละครดึกดำบรรพ์** ใช้วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ เป็นต้น

1.2 ดนตรีประกอบการแสดงรำและระบำมาตรฐาน

การแสดงรำและระบำที่เป็นชุดการแสดงที่เรียกว่ารำมาตรฐาน และระบำมาตรฐานนั้นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง จะใช้วงปี่พาทย์บรรเลงอาจมีการนำเครื่องดนตรีบางชนิดเข้ามาประกอบตามลักษณะความจำเป็นของการแสดงเช่น **ระบำ**

กฤดาภินิหาร [10] อาจนำเครื่องดนตรี ขิมหรือซอด้วง ม้าล่อมาบรรเลงร่วมเพื่อให้การแสดง มีอรรถรสเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3 ดนตรีประกอบการแสดงพื้นเมือง

ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงพื้นเมืองจะแบ่งออกไป ตามภูมิภาคต่างๆ ซึ่งเราสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ภูมิภาคดังนี้

1) ดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ มีเครื่องดนตรี เช่น พิณเงี้ยว ซึง สะล้อ ปี่แน ปี่กลาง ปี่ก้อ กลองปญา กลองสะบัดชัย กลองมอญเซิง กลองเต่งทึง กลองม่าน และกลองตะโล้ดไปด เมื่อนำมารวมเป็นวงจะได้วง ดนตรีต่างๆ คือ วงสะล้อ ซอ ซึง วงปี่แจ๋ วง

กลองแอมว วงกลองม่าน วงปี่จุ่ม วงเต่งหึ่ง วงกลองปฐา และวงกลองสะบัดชัย

2) ดนตรีพื้นเมืองภาคกลางเป็นเครื่องดนตรีประเภทกับวงตรีหลักของไทย คือวงปี่พาทย์ และเครื่องสายซึ่งลักษณะในการนำมาใช้อาจนำมาเป็นบางส่วนหรือบางประเภทเช่น กลองตะโพนและเครื่องประกอบจังหวะนำมาใช้ในการเล่นเพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว กลองรำมะนา ใช้เล่นเพลงลำตัด กลองยาวใช้เล่นรำเถิดเทิงกลอง โทณใช้เล่นรำวงและรำโตนส่วนเครื่องเดินทำนองก็นิยมใช้ระนาด ซอ หรือ ปี่ เป็นต้น

3) ดนตรีพื้นเมืองภาคอีสานมีเครื่องดนตรีที่สำคัญ ได้แก่ พิณ อาจเรียกต่างกันไปตาม ท้องถิ่น เช่น ซุงหมากจับปี่ หมากตับเต่ง และหมากตัดโต่ง ซอ โปงกลาง แคน โหวด กลองยาวอีสานกลองกันตรึม ซอกันตรึม ซอดัวง ซอตรัวอก ปี่อ้อ ปี่เตรียง ปี่สไล เมื่อนำมาประสมวงแล้วก็จะได่วงดนตรีพื้นเมืองคือ วงโปงกลาง วงแคน วงมโหรีอีสานใต้ วงทุ่มโหม่ง และวงเจริญเมริน

4) **ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้** [11] มีเครื่องดนตรีที่สำคัญ ได้แก่ กลองโนรา กลองโพน โทณ ทับ รำมะนา โหม่ง (ฆ้องคู่) ปี่กาหลอ ปี่ไหนด กรับพวกภาคใต้ (แตระ) และนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาผสม ได้แก่ ไวโอลิน กีตาร์ เบนโจ แอ็คคอร์ดเดียน ลูกแซ็ก ส่วนการประสมวงนั้น เป็นการประสมวงตามประเภทของการแสดงแต่ละชนิด

2. เพลงไทยสำหรับการประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

2.1 เพลงไทยประกอบการแสดงโขนละคร รำ และระบำมาตรฐาน เพลงไทยที่ใช้บรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทย โขน ละคร รำ และระบำที่เป็นมาตรฐานนั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) เพลงหน้าพาทย์ ได้แก่ เพลงที่ใช้บรรเลงหรือขับร้องประกอบอากัปกริยาของตัวโขนละคร เช่น การเดินทาง ยกทัพ ผู้รับแปลงกาย และเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในการรำและระบำเช่น **รำ** [12] ลา เสมอ โคมเวียน กลม บาทสกุณี เป็นต้น

2) เพลงขับร้องรับส่ง คือ เพลงไทยที่นำมาบรรจุไว้ในบทโขน-ละคร อาจนำมาจากเพลงตับเพลงเถา หรือเพลงเกร็ด เพื่อบรรเลงขับร้องประกอบการรำบทหรือใช้บทของตัวโขนละคร หรือเป็นบทขับร้องในเพลงสำหรับการรำและระบำ เช่น เพลงซ้ำปี เพลงขึ้นพลับพลา เพลงขอมใหญ่ **เพลงทองย่อน** [13] เพลงสร้อยเพลง เพลงนกกระจอกทอง เพลงลมพัดชายเขา เพลงเวสสุกรรม เพลงตะเข้ เพลงเจ้าเซ็น เป็นต้น

2.2 เพลงไทยประกอบการแสดงพื้นเมืองเพลงไทยที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง เป็นบทเพลงพื้นบ้านที่ใช้

บรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง โดยแบ่งออกตามภูมิภาคทั้งสี่ภูมิภาค ซึ่งจะมีท่วงทำนองเพลงที่แตกต่างกันออกไป

องค์ประกอบของดนตรีในการสร้างสรรค์บทเพลง

การกำหนดจังหวะในการสร้างสรรค์บทเพลง

จังหวะเป็นสิ่งที่สำคัญในการการสร้างสรรค์บทเพลง จังหวะเป็นเครื่องกำหนดความช้า ความเร็วของบทเพลง ในดนตรีไทยได้มีการกำหนดให้เป็นกฎเกณฑ์ที่ตายตัวเหมือนดนตรีตะวันตก เพียงแต่จะเป็นการตกลงร่วมกันในหมู่นักดนตรีเองว่า แต่ละเพลงนั้นจะให้บรรเลงด้วยความช้า ความเร็วเพียงใด ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ในบางครั้งเพลงๆเดียวกัน บรรเลงโดยนักดนตรีต่างวง จะมีความช้าความเร็วของแต่ละวงไม่เท่ากัน

ในการสร้างสรรค์บทเพลงไทยนั้น มีการแบ่งความสั้นความยาวของเพลงตามอัตราจังหวะออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ

1. อัตราจังหวะ สามชั้น มีความยาวเป็นเท่าตัวตัวของอัตราจังหวะสองชั้น
2. อัตราจังหวะ สองชั้น มีจังหวะปานกลางระหว่างเพลงสามชั้นและชั้นเดียว
3. อัตราจังหวะ ชั้นเดียว มีความยาวสั้นลงเป็นครึ่งหนึ่งของอัตราจังหวะ สองชั้น

ในการที่เราจะสร้างสรรค์บทเพลงขึ้นมาแต่ละบทเพลงนั้น เราต้องกำหนดให้ได้เสียก่อนว่า เราจะแต่งเพลงประเภทใด เช่น เพลงอัตราจังหวะสองชั้น เพลงเถา หรือเพลงโหมโรง ซึ่งเพลงแต่ละบทเพลงจะมีอัตราจังหวะต่างๆที่บังคับเอาไว้ เช่น เพลงสองชั้นทั่วไป จะมีอัตราจังหวะสองชั้น เพลงเถา จะมีอัตราจังหวะครบทั้ง สามอัตรา เพลงโหมโรง ส่วนใหญ่จะมีอัตราจังหวะ สามชั้น ซึ่งในการกำหนดอัตราจังหวะจะทำให้เราสามารถแต่งเพลงได้อย่างมีขอบเขต ตามหลักวิชาการดนตรีเพื่อความสมบูรณ์ ผู้สร้างสรรค์บทเพลงความที่จะต้องศึกษาและกำหนดอัตราจังหวะก่อนการสร้างสรรค์บทเพลงในประเภทต่างๆ

ตัวอย่างอัตราจังหวะของเพลงไทย โดยไว้จังหวะกำหนดอัตราจังหวะ

อัตราจังหวะสามชั้น

---- ---ฉิ่ง ---- ---ฉับ ---- ---ฉิ่ง ---- ---ฉับ

อัตราจังหวะสองชั้น

---ฉิ่ง ---ฉับ ---ฉิ่ง ---ฉับ ---ฉิ่ง ---ฉับ ---ฉิ่ง ---ฉับ

อัตราจังหวะชั้นเดียว

ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ ฉิ่ง--ฉับ

การกำหนดทำนองในการสร้างสรรค์บทเพลง

เพลงไทยทุกๆทำนองเพลง จะใช้ทำนองหนึ่งเป็นหลักในการบรรเลง ทางตะวันตกเรียกว่า "Basic melody" ซึ่งในการประพันธ์ สร้างสรรค์บทเพลงนั้นต้องกำหนดทำนองเสียก่อนว่าจะใช้ทำนองใด ในหลักวิชาการดนตรีไทย ต้องอาศัยบันไดเสียง

ทั้ง 7 บันไดเสียงเป็นหลักในการประพันธ์ ในหนึ่งเพลงควรมีบันไดเสียงอย่างน้อย 2 บันไดเสียง บันไดเสียงทั้งเจ็ดบันไดเสียงของดนตรีไทยจะประกอบไปด้วยเสียงต่างๆ ในหนึ่งบันไดเสียงจะมีทั้งหมด 5 เสียง เรียกว่า "ปัญจมูล" ดังจะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

บันไดเสียงทั้งเจ็ดบันไดเสียง	
ทางเพ็ญออส่าง	เท่ากับเสียง ฟ รั ล - ค ร -
ทางใน	เท่ากับเสียง รั ล ท - ร ม -
ทางกลาง	เท่ากับเสียง ล ท ค - ม ฟ -
ทางเพ็ญออบน	เท่ากับเสียง ท ค ร - ฟ รั -
ทางนอก	เท่ากับเสียง ค ร ม - รั ล -
ทางกลางแหบ	เท่ากับเสียง ร ม ฟ - ล ท -
ทางขวา	เท่ากับเสียง ม ฟ รั - ท ค -

เมื่อเราทราบว่ากลุ่มเสียงกลุ่มทำนองต่างๆ โดยอาศัยบันไดเสียงทั้ง 7 บันไดเสียงแล้ว เราจึงนำบันไดเสียงต่างๆมาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลงต่างๆ โดยจะมีทำนอง กรอ เก็บ ทำนองกรอสลับเก็บ หรือจะเป็นการวางทำนองโดยการบังคับทางบรรเลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เกิดจากการฟังเพลงไทยให้มาก จะทำให้ผู้ประพันธ์ผู้สร้างสรรค์บทเพลงนั้นมีแนวเพลงที่หลากหลายไพเราะน่าฟัง

เปรียบเทียบความแตกต่างของบทเพลงไทยและบทเพลงสากล

รูปแบบและประเภทของบทเพลง

รูปแบบเพลงไทย

รูปแบบของเพลงไทยเดิมนั้น คีตกวีหรือนักแต่งเพลงไทยหรือนักแต่งเพลงไทยเดิม จะแต่งทำนองขึ้นก่อนแล้วจึงตั้งชื่อเพลงนั้น สำหรับเนื้อร้องบางครั้งจะเอาเนื้อร้องจากคำประพันธ์ที่ไพเราะในวรรณคดีเรื่องต่างๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน อิเหนารามเกียรติ์ พระอภัยมณี มาใส่ การแต่งเพลงขึ้นตอนแรกจะมีจังหวะปานกลางแต่บางครั้งก็เอาทำนองนั้นไปขยายให้ยาวขึ้น และขยับทำนองให้สั้นลงแล้วนำมาบรรเลงติดต่อกันโดยเริ่มทำนองขยายก่อนด้วยจังหวะช้าเรียกว่าจังหวะ 3 ชั้น ต่อด้วยทำนองเดิมจังหวะปานกลางเรียกว่า 2 ชั้นและต่อด้วยทำนองที่ขยับให้สั้นลงด้วยจังหวะ ที่เรียกว่า ชั้นเดียว ซึ่งเรียกว่า **เพลงเถา** ถ้านำไป

บรรเลงเพียงจังหวะเดียวเรียกเพลงเกร็ด และนำเพลงเกร็ดหลายๆเพลงที่มีอัตราจังหวะเดียวกันมาบรรเลงติดต่อกันเรียกว่า **เพลง**

ตับ

เช่น เมื่อช่วยกันเกี่ยวข้าวเพลงชาวบ้านโดยมากเป็นเพลงง่าย ๆ การแต่งก็ไม่มีการบันทึกไว้เป็นโน้ตร้องต่อ ๆ กันจนจำได้ มีทำนองซ้ำ ๆ กันหลายต่อหลายท่อนในเพลงแต่ละเพลง เช่นเพลงเดินกำรำเคียวของไทย หรือในรัสเซียเพลงที่มีชื่อเสียงก็คือ Song of the Volga Boatmen เป็นเพลงของชาวเรือในแม่น้ำโวลก้าพวกชาวเรือเหล่านั้นจะยืนอยู่บนริมฝั่งและช่วยกันจุดลากเรือ เพื่อให้เล่นทวนกระแสน้ำพร้อมกับร้องเพลงเพื่อให้จังหวะในการออกแรงอย่างพร้อมเพรียงกัน หรือในอิตาลี เพลง Santa Lucia ซึ่งเป็นเพลงของชาวเรือ เนเปิลส์เพลงนี้ชาวเรือจะร้องในยามค่ำคืน รำพึงถึงความอ้ำว้างของท้องทะเลและความมั่งคั่ง เพลงนี้ได้มีการนำมาใส่คำร้องเป็นภาษาไทยและเป็นเพลงประจำของคณะศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยศิลปกร (สาเหตุคงเป็นเพราะว่าท่านอาจารย์ ศิลป์ พิระศรี ท่านเป็นชาวอิตาลี)

5.เพลงตะวันตก

หมายถึงเพลงที่ขับร้องกันในภาคตะวันตกของสหรัฐ เท่านั้นพวกที่บุกเบิกในการร้องคือ พวกกรรมกรรถไฟ พวกโคบาล พวกพนจรพวกเจ้าของที่ถือครองเกษตรเพลงลูกทุ่งของไทยจะเรียกว่าเลียนแบบเพลงตะวันตก หรือเพลงชาวบ้านก็ได้เพลงตะวันตกนับได้ว่าเป็นเพลงอเมริกันแท้ เพราะเกิดในอเมริกา และเกิดจากสิ่งแวดล้อมและจิตใจของคนที่อยู่อเมริกา

6.เพลงแชมเบอร์มิวสิก

ประกอบขึ้นด้วยเครื่องดนตรี ตั้งแต่ 3 - 7 คนขึ้นไปและบางทีก็มีการร้องแทรกอยู่บ้าง เป็นเพลงสำหรับฟังเล่นเย็น ๆ ให้อารมณ์ผ่อนคลาย เปรียบได้กับเพลงจากวงดนตรีเครื่องสายไทย เพลง Chamber music มักจะต้องประกอบด้วยนักดนตรีฝีมือเยี่ยม เพราะถ้าใครเล่นผิดพลาดไปคนฟังก็สังเกตได้

7.เพลงกล่อมเด็ก (Lullaby)

เป็นเพลงที่เกิดจากแรงคลไจภายในตัวแม่เพื่อกล่อมลูกให้หลับ แต่แล้วก็กลายเป็นทำนองอันไพเราะไปเพลงกล่อมเด็กแทบทุกเพลงมีทำนองซ้ำ ๆ โหยหวน ฟังแล้วชวนหลับ

8.เพลงโซนาตา

เป็นเพลงที่แต่งขึ้นให้เล่นด้วยเครื่องดนตรีหนึ่งหรือ 2 ชิ้นซึ่งโดยมากมักจะเป็น ไวโอลินกับเปียโน โดยมากเป็นเพลงซ้ำ ๆ เล่นให้กับบรรยากาศขณะที่ศิลปินประกอบแต่งเพลงนั้น ๆ เพลง moonlight Sonata ของบีโธเฟิน แต่งขึ้นเมื่อมีแสงจันทร์ส่องลอดเข้ามาทางหน้าต่างเป็นต้น

เพลงไทยทุกเพลงจะใช้ทำนองหนึ่งเป็นทำนองหลักในการบรรเลง(ทางฝรั่งเรียกว่า Theme หรือ Basic melody) ซึ่งจะบรรเลงโดยเครื่องดนตรีบางชิ้นสำหรับให้เป็นหัวใจหลักของวงเท่านั้นไม่ได้บรรเลง โดยเครื่องดนตรีทุกชิ้นเช่นถ้าเป็นวงปี่พาทย์ผู้ที่บรรเลงทำนองหลักนี้ก็คือ "ฆ้องวงใหญ่" ส่วนเครื่องดนตรีชิ้นอื่นจะบรรเลงทำนองหลักดังกล่าวโดยการแปรให้เป็นแนวเสียงและวิธีบรรเลงที่เหมาะสมกับบุคลิกของตนเองประสานกันไปซึ่งเรียกแนวการแปรนี้ว่า "ทาง" เช่น "ทางใน" จะหมายถึงทำนองเพลงที่บรรเลงโดยแปรให้เป็นไปตามลักษณะเสียงของปี่ในเป็นต้นทำนองเพลงไทยนอกจากจะมีสำเนียงไทยแล้ว ยังมีสำเนียงเพลงที่เป็นชาติใกล้เคียงได้ เช่น ลาว พม่า มอญ เขมร ฝรั่งเศส จีน เป็นต้น

ตัวอย่างทำนองเพลงไทย

เพลงเขมรพายเรือ สองชั้น

ท่อนหนึ่ง

----- ครคฟ-ร'-ล- ---- รัลคร-ม-ร-ค-ล
----- ครคฟ-ร'-ล- ---- รัลคร-ม-ร-ค-ล
ครคล-ร'-ค-รคล-ร'-ฟ- ---- ครฟร'-ล-ร'-ฟ-ร
ครคล-ร'-ค-รคล-ร'-ฟ- ---- ครฟร'-ล-ร'-ฟ-ร กลับต้น

ท่อนสอง

----- รัฟร'-ฟ-ร- ---- ครฟร'-ล-ร'-ฟ-ร
ครคล-ร'-ค-รคล-ร'-ฟ- ---- ครฟร'-ล-ร'-ฟ-ร
ครคล-ร'-ค-รคล-ร'-ฟ- ---- ครฟร'-ล-ร'-ฟ-ร กลับต้น

ทำนองเพลงสากลและเพลงไทยสากล

ทำนองเพลงสากลและเพลงไทยสากลเป็นเพลงที่มีจังหวะและทำนองที่ง่าย ๆ และเป็นเพลงที่มีจังหวะต่างจากเพลงไทยเดิม ฟังแล้วทำให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งมีลักษณะจังหวะที่แตกต่างกันไปการฝึกร้องเพลงให้ไพเราะนั้น เราต้องร้องให้ถูกต้องตามจังหวะ และทำนองเพลง ซึ่งสามารถกำหนดสัญลักษณ์แทนจังหวะได้นอกจากการใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะ แล้วถ้านักเรียนเคยดูการแสดงดนตรีบางประเภทจะสังเกตเห็นผู้ควบคุมวงยืนอยู่ข้างหน้าวงคอยให้สัญญาณมือเพื่อบอกแก่นักดนตรี ดังนั้นเราจึงสามารถใช้สัญญาณมือแทนทำนองเพลงได้เพลงไทยสากลที่ใช้ในพิธีการต่างๆที่เราควรรู้จักและฝึกร้องให้ถูกต้อง ได้แก่ เพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งเป็นเพลงที่เกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

จังหวะในบทเพลง

จังหวะเพลงไทย

จังหวะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของบทเพลงแต่ละประเภท จังหวะนี้เป็นสิ่งที่สามารถบอกได้ว่าเพลงแต่ละบทเพลงนั้นมีอารมณ์ความรู้สึก ของบทเพลงแต่ละบทเพลงนั้นเป็นเช่นไร จังหวะของเพลงไทยเดิมนั้นมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งจะมีเครื่องดนตรีทำหน้าที่บรรเลง เป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะและประกอบจังหวะ ดังต่อไปนี้

เครื่องดนตรีกำกับจังหวะ	เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ
ตะโพนและกลองทัด	ฉาบเล็ก
กลองแขก	ฉาบใหญ่
โทนและระฆัง	กรับ
ฉิ่ง	โหม่ง

ซึ่งเครื่องดนตรีเหล่านี้จะทำหน้าที่บรรเลงกำกับและประกอบจังหวะไปตามจังหวะ ซึ่งทางวิชาการดนตรีไทยเรียกว่า "หน้าทับ" และฉิ่งจะทำหน้าที่กำหนดจังหวะ ที่เรียกว่า "จังหวะฉิ่ง"

จังหวะหน้าทับเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ของดนตรีไทย เพราะจังหวะหน้าทับ เป็นตัวที่ไว้วัดความสั้นยาวของบทเพลงแต่ละประเภทของดนตรีไทย ซึ่งมีหน้าทับต่างๆ ใช้กับบทเพลงแต่ละประเภท เช่น หน้าทับปรบไก่ ใช้กับทำนองเพลงประเภทปรบไก่ ทั่วไป อาทิ เพลงนางนาค สองชั้นสี่บท เถา บูหลัน เถา หน้าทับสองไม้หรือที่เรียกกันติดปากโดยทั่วไปว่าหน้าทับทยอยจะใช้กับเพลงประเภททยอย เช่น ทยอยนอก ทยอยใน ทยอยเขมร ไอ้ลาว เป็นต้น

ตัวอย่างหน้าทับของเพลงไทย

หน้าทับปรบไก่ สามชั้น

- ทับ ดิง ทับ ดิง โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ ----- โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ

- ดิง - ดิง - ทับ ดิง ทับ ดิงท้ม - ดิง - โฉ้ - ฉะ - ดิง - ทับ - ดิง - ดิง - ทับ - ดิง - ดิง - ทับ

หน้าทับสองไม้ สามชั้น

- ทับ ดิง ทับ ดิง โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ -- โฉ้ ฉะ - ดิง - ดิง - ทับ ดิง ทับ - ดิง - ดิง - ทับ ดิง ทับ

หน้าทับลาว สองชั้น

- ดิง - โฉ้ - ดิง - ดิง - - ดิงท้ม - ดิง - ทับ

จังหวะเพลงสากลและเพลงไทยสากล

จังหวะของดนตรีสากล มีหน้าที่กำกับจังหวะในบทเพลง แต่จะไม่ได้มีหน้ากำหนดความสั้นยาวของบทเพลงเหมือนดนตรีไทย จังหวะของดนตรีสากลจะทำหน้าที่เพื่อทำให้เพลงนั้นมีอารมณ์เพลงที่สามารถเข้าใจถึงอารมณ์ของเพลง ต่างๆ โดยจังหวะของดนตรีสากลจะถูกบรรเลงโดยเครื่องกระทบต่างๆ โดยมีการกำหนดอัตราจังหวะออกเป็นอัตราจังหวะ ไม่ได้เป็นจังหวะหน้าทับเหมือนดนตรีไทย

จังหวะในดนตรีสากลมีการกำหนดอัตราจังหวะเป็น อัตราส่วน ดังตัวอย่าง

เดือนเพ็ญ

เพลงเดือนเพ็ญ มีการกำหนดอัตราจังหวะไว้ที่ 4 : 4 ดังรูปตัวอย่าง

ซึ่งเพลงไทยเดิมจะกำหนดอัตราจังหวะไว้เป็น จังหวะหน้าทับ มีชื่ออัตราจังหวะอย่างเช่นดนตรีสากล

ดนตรีเป็นโสตศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับเสียงและเวลาเวลาในทางดนตรีถูกกำหนด โดยใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะเป็นตัวเลข คล้ายกับเลขเศษส่วนแต่ไม่มีเส้นตรงขีดระหว่างตัวเลขบนและล่าง

2 2 3 3 4 4 6 6 9 9 12 12
2 4 4 8 2 4 4 8 4 8 4 8

ความหมายของตัวเลขในการกำหนดจังหวะของดนตรีสากล

เลขตัวบนใช้บอกจำนวนตัวโน้ต
เลขตัวล่างใช้บอกลักษณะตัวโน้ต
Value of the Time Unit — **4**
Number of Units Per Measure — **3**

ตัวเลขตัวบน ใช้บอกจำนวนตัวโน้ต หรือจังหวะภายในแต่ละห้อง เช่น

เลข 2 หมายถึง มีตัวโน้ตได้ 2 ตัว

เลข 3 หมายถึง มีตัวโน้ตได้ 3 ตัว

เลข 4 หมายถึง มีตัวโน้ตได้ 4 ตัว

เลข 6 หมายถึง มีตัวโน้ตได้ 6 ตัว

ตัวเลขตัวล่าง ใช้บอกลักษณะตัวโน้ตที่ใช้เป็นเกณฑ์

เลข 2 ใช้แทนโน้ต ตัวขาว

เลข 4 ใช้แทนโน้ต ตัวดำ

เลข 8 ใช้แทนโน้ต ตัวเข็บบิด 1 ชั้น

เลข 16 ใช้แทนโน้ต ตัวเข็บบิด 2 ชั้น

ลักษณะการประสานเสียง

การประสานเสียงของคนตรีไทย

ในการประสานเสียงของคนตรีไทย คือ การทำเสียงคนตรีพร้อมกัน 2 เสียง พร้อมกันเป็นคู่ขนานหรือเหลื่อมล้ำกันตามลีลาเพลงก็ได้

1. การประสานเสียงในเครื่องดนตรีเดียวกัน เครื่องดนตรีบางชนิดสามารถบรรเลงสอดเสียง พร้อมกันได้ โดยเฉพาะทำเสียงขึ้นคู่ (คู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 คู่ 5 คู่ 6 และคู่ 7)

2. การประสานเสียงระหว่างเครื่องดนตรีคือการบรรเลงดนตรีด้วยเครื่องดนตรีต่างชนิดกัน ชุ่มเสียงและความรู้สึกของเครื่องดนตรีเหล่านั้นก็ออกมาไม่เหมือนกันแม้ว่าจะบรรเลงเหมือนกันก็ตาม

3. การประสานเสียงโดยการทำทาง การแปรทำนองหลักคือลูกฆ้อง "Basic Melody" ให้เป็นทำนองของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเรียกว่า "การทำทาง" ทางของเครื่องดนตรี (ทำนอง) แต่ละชนิดไม่เหมือนกันดังนั้นเมื่อบรรเลงเป็นวงเครื่องดนตรีต่างเครื่องก็จะบรรเลงตามทาง หรือทำนองของตนโดยถือทำนองหลักเป็นสำคัญของการบรรเลง

การประสานเสียงของคนตรีสากล

ในการประสานเสียงของคนตรีสากล ก็คือการเรียบเรียงเสียงของเครื่องดนตรี เสียงของนักร้อง ที่มีระดับต่างกัน สูงบ้างต่ำบ้าง บรรเลงหรือเปล่งเสียงออกมาพร้อมๆกัน ในเสียงเดียวกันแต่ต่างระดับ หรืออาจจะเป็นขึ้นคู่ เช่นเดียวกับคนตรีไทยก็ได้ซึ่งเสียงที่จะประสานกันนั้นต้องผสมผสานอย่างกลมกลืน เกิดความไพเราะงดงาม การประสานนั้นจะประสานกับแนวทำนองหลักหรือทำนองของเพลงนั้นๆ การประสานเสียงของคนตรีสากลนั้นจะมีเอกลักษณ์ในการประสานเสียง ซึ่งฟังแล้วเกิดความไพเราะงดงามชวนฟังเป็นการประสานเสียงของคนตรีสากลเป็นการทำให้พื้นที่ผิวของบทเพลงมาความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

คำว่า "พื้นผิว" เป็นคำที่ใช้อยู่ทั่วไปในวิชาการด้านจิตรศิลป์ หมายถึงลักษณะพื้นผิวของสิ่งต่างๆ เช่น พื้นผิวของวัสดุที่มีลักษณะขรุขระหรือเกลี้ยงเกลา ซึ่งอาจจะทำจากวัสดุที่ต่างกันในช่วงดนตรีนั้น "พื้นผิว" หมายถึงลักษณะหรือรูปแบบของเสียงทั้งที่ประสานสัมพันธ์ และไม่ประสานสัมพันธ์โดยอาจจะเป็นการนำเสียงมาบรรเลงซ้อนกันหรือพร้อมกันซึ่งอาจพบทั้งในแนวตั้งและแนวนอน ตามกระบวนการประพันธ์เพลงผลรวมของเสียงหรือแนวทั้งหมดเหล่านั้น จัดเป็นพื้นผิวตามนัยของดนตรีทั้งสิ้น ลักษณะรูปแบบพื้นผิวของเสียงมีอยู่หลายรูปแบบ ดังนี้

1) Monophonic Texture เป็นลักษณะพื้นผิวของเสียงที่มีแนวทำนองเดียว ไม่มีเสียงประสานพื้นผิวเสียงในลักษณะนี้ถือเป็นรูปแบบการใช้แนวเสียงของดนตรีในยุคแรกๆของดนตรีในทุกวัฒนธรรม

2) Polyphonic Texture เป็นลักษณะพื้นผิวของเสียงที่ประกอบด้วยแนวทำนองตั้งแต่สองแนวทำนองขึ้นไป โดยแต่ละแนวมีความเด่นและเป็นอิสระจากกันในขณะที่ทุกแนวสามารถประสานกลมกลืนไปด้วยกัน

ลักษณะแนวเสียงประสานในรูปของ Polyphonic Texture มีวิวัฒนาการมาจากเพลงชานท์ (Chant) ซึ่งมีพื้นผิวเสียงในลักษณะของเพลงทำนองเดียว (Monophonic Texture) ภายหลังได้มีการเพิ่มแนวขั้บร้องเข้าไปอีกหนึ่งแนวแนวที่เพิ่มเข้าไปใหม่นี้จะใช้ระยะขั้นคู่ 4 และคู่ 5 และดำเนินไปในทางเดียวกับเพลงชานท์เดิม การดำเนินทำนองในลักษณะนี้เรียกว่า "ออร์กานูม" (Orgonum) นับได้ว่าเป็นยุคเริ่มต้นของการประสานเสียงแบบ Polyphonic Texture หลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมาแนวทำนองประเภทนี้ได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปมากซึ่งเป็นระยะเวลาที่การสอดทำนอง (Counterpoint) ได้เข้าไปมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการตกแต่งพื้นผิวของแนวทำนองแบบ Polyphonic Texture

3) Homophonic Texture เป็นลักษณะพื้นผิวของเสียง ที่ประสานด้วยแนวทำนองแนวเดียว โดยมีกลุ่มเสียง (Chords) ทำหน้าที่สนับสนุนในคีตนิพนธ์ประเภทนี้แนวทำนองมักจะเคลื่อนที่ในระดับเสียงสูงที่สุดในบรรดากลุ่มเสียงด้วยกัน ในบางโอกาสแนวทำนองอาจจะเคลื่อนที่ในระดับเสียงต่ำได้เช่นกัน ถึงแม้ว่าคีตนิพนธ์ประเภทนี้จะมีแนวทำนองที่เด่นเพียงทำนองเดียวก็ตามแต่กลุ่มเสียง (Chords) ที่ทำหน้าที่สนับสนุนนั้นมีความสำคัญที่ไม่น้อยไปกว่าแนวทำนองการเคลื่อนที่ของแนวทำนองจะเคลื่อนไปในแนวนอน ในขณะที่กลุ่มเสียงสนับสนุนจะเคลื่อนไปในแนวตั้ง

4) Heterophonic Texture เป็นรูปแบบของแนวเสียงที่มีทำนองหลายทำนองแต่ละแนวมีความสำคัญเท่ากันทุกแนว คำว่า Heteros เป็นภาษากรีกหมายถึงแตกต่างหลากหลาย ลักษณะการผสมผสานของแนวทำนองในลักษณะนี้เป็นรูปแบบการประสานเสียง

ดนตรีไทยและดนตรีสากล มีองค์ประกอบต่างๆที่คล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่ทั้งหมด องค์ประกอบต่างๆของดนตรีไทยและดนตรีสากลต่างก็มีเหมือนกัน ส่วนที่ต่างนั้นก็คือ ลักษณะการใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งดนตรีไทยและดนตรีสากล ต่างก็มีเอกลักษณ์ในการใช้องค์ประกอบต่างๆของดนตรีเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมดนตรีของตนเอง เพื่อแสดงเอกลักษณ์ความเป็นชาติของแต่ละวัฒนธรรมดนตรี

[1] <http://www.youtube.com/watch?v=RO4tztmBTbY>

[2] <http://www.youtube.com/watch?v=kln5kABTdkg>

- [3] <http://www.youtube.com/watch?v=cYh7UY2BezY>
- [4] <http://www.youtube.com/watch?v=eomys2FQKiM>
- [5] <http://www.youtube.com/watch?v=Y7VFI18sFK4>
- [6] http://www.youtube.com/watch?v=rIrKdhiGk_4
- [7] <http://www.youtube.com/watch?v=W-bzEnk49H8>
- [8] <http://www.youtube.com/watch?v=-TxyM0CdTzs>
- [9] <http://www.youtube.com/watch?v=VUupBOxHoqY>
- [10] <http://www.youtube.com/watch?v=Si5iTf6vmsw>
- [11] http://www.youtube.com/watch?v=qpFeH_juDig
- [12] <http://www.youtube.com/watch?v=oCe0SOgIcJs>
- [13] <http://www.youtube.com/watch?v=tSdHL3l7IgA>
- [14] <http://www.youtube.com/watch?v=eOLUuufUVJg>
- [15] http://www.youtube.com/watch?v=lgN_whonWoA